

Předmluva

Vše se mění a v oblasti počítačových a informačních technologií je změna fenoménem.

Tento almanach je souborem několika příspěvků u příležitosti derniéry konferencí o programování, které přesto trvaly neuvěřitelných 40 let, takže proběhlo celkem čtyřicet ročníků, kdy se jejich účastníci vzájemně setkávali.

Jiná je sociální a ekonomická situace, jsou nové, mladé generace odborníků v oblasti současných informačních a komunikačních technologií, jiné jsou současné odborné problémy v ITC, jsou jiné podmínky a spousta dalších odlišných skutečností, zejména technických, ve srovnání s dobou, kdy tyto konference o tvorbě softwaru vznikly a pak probíhaly.

To vše způsobilo, že v roce 2014 byla tato série konferencí ukončena a případně bude možná nahrazena jiným druhem konferencí nebo dokonce vznikne zcela odlišné fórum, které se bude věnovat tvorbě softwaru v současné globální společnosti - videokonference, virtuální konference na sociálních sítích apod.

Tento soubor několika textů je tedy poslední publikací 40. ročníku konferencí Tvorba software. Co soubor textů obsahuje?

- Zprávu o ukončujícím workshopu, který proběhl jako jubilejní 40. setkání účastníků konferencí. Toto ukončovací zasedání dokazuje, že jak zahájení konferencí, jejich pořádání, tak i jejich ukončení, bylo zvládnuto jako řízené procesy.
- Stručná charakteristika 40 ročníků konferencí, která má připomenout v přehledu a souhrnu historii těchto konferencí.
- Text s informacemi o zahájení prací na vytvoření informačního portálu mezinárodní počítačové sítě INTERNET o historii programování a tvorbě aplikací pro počítače. Ten ukazuje snahu bývalých účastníků konferencí zachovat historickou paměť v této oblasti a umožnit tak zájemcům dalších generací se seznámit nejen s průběhem a obsahem těchto konferencí, ale i s okolnostmi, které je provázely, jak z hlediska tehdejší výpočetní techniky, tak z hlediska tehdejšího způsobu programování.
- Součástí souboru textů je krátké připomenutí vztahu kybernetika-informatika, protože v roce 2014 si celý svět připomněl dvojité výročí zakladatele kybernetiky profesora Norberta Wienera.
- Nakonec pomyslnou tečkou za konferencemi je nekrolog na zakládajícího účastníka těchto konferencí ing. Viléma Čimbury, který řadu let zastával funkci předsedy organizačního výboru konferencí a zemřel, bohužel, už v létě 2014. Nekrolog společně sepsali jeho přátelé, se kterými se scházel při vzpomínkách na minulé konference.

Hned v předmluvě se hodí připomenout, čím přispělo 40 ročníků těchto konferencí k rozvoji informačních technologií u nás:

- Byl zdůrazněn význam softwaru a jeho tvorby při využívání počítačů v době, kdy se pozornost upírala především jen k technickému vybavení počítačů.
- Konference se staly místem, kde byly prezentovány nové, světově uznávané metody programování a tvorby softwaru a odborníci v ČR si tak udržovali vysokou profesní

úroveň, založenou na systémovém přístupu k řešení problémů v tematických oblastech konferencí.

- Konference se stala po celou dobu svého trvání diskuzním fórem a místem pro vzájemnou výměnu praktických zkušeností v oblasti programování a tvorby softwaru, později i tvorby informačních systémů, což přispělo k urychlení aplikace výpočetní techniky a ke zvýšení kvality procesu jejího zavádění jak v Česku, tak na Slovensku.
- Zpřístupněním 40 ročníků referátů z těchto konferencí byl předán následujícím generacím knižní fond, který zachycuje stav znalostí v jednotlivých letech a umožňuje analyzovat postupně vývoj v oblasti programování, tvorby softwaru a realizace informačních systémů u nás.

Nezbývá než si přát, aby na odkaz konferencí navázala např. série konferencí SDOT (Software Development Object Technology), jejíž první ročník úspěšně proběhl jako 49. ročník této série konferencí.

B. Lacko - editor

V Brně 25. březen 2015

Zpráva o ukončujícím workshopu série konferencí PROGRAMOVÁNÍ - TVORBA SOFTWARE

Branislav Lacko

Dne 30. září 2014 se v Ostravě sešli členové organizačního výboru, kteří zakládali sérii konferencí, jenž v polovině sedmdesátých let probíhaly pod označením PROGRAMOVÁNÍ se zaměřením na problematiku programování počítačů třetí generace, a později v osmdesátých letech probíhaly pod názvem TVORBA SOFTWARE. Tito pamětníci založení série těchto konferencí a organizátoři řady více jak desítky prvních ročníků se pravidelně spolu scházeli a scházejí, i když se již přímé práce na organizování dalších ročníků konferencí nezúčastňují.

Existence těchto schůzek, které přetrvaly do současné doby, byla využita schůzka v měsíci září tohoto roku k přeměně na workshop, na kterém by zazněla oficiální deklarace ukončení těchto konferencí v situaci, kdy podmínky současné doby v oblasti konferenčních aktivit v České republice pro oblast softwaru dovedly organizátory konferencí TVORBY SOFTWARE a konferencí OBJEKTY ke spojení těchto dvou sérií konferencí a k vytvoření nové konference pod názvem Software Development Object Technology. Proběhlo tak vlastně 40. jubilejní jednání v rámci konferencí TVORBA SOFTWARE jako pracovní workshop. Stojí za zmínku, že pamětníci konferencí se setkali také při 35. výročí konference Tvorba Softwaru jednak v Ostravě a někteří v Brně (viz: Lacko, B.: Pamětníci prvních ročníků „Programování“. In: Sborník konference Tvorba softwaru 2010. VŠB-TU Ostrava 2010 Ostrava, str. 195 – 198).

B. Lacko, který se přímo účastnil práce při organizování minulých konferencí, organizačních výborů posledních konferencí TVORBA SOFTWARE a organizování prvního ročníku konference SDOT 2013, vysvětlil situaci, podmínky a okolnosti, které vedly ke vzniku konference SDOT.

Účastníci diskutovali současnou situaci v oblasti národních odborných konferencí a srovnávali ji se situací národních konferencí v předchozích letech a zároveň vzpomínali na historii a historiky minulých ročníků konferencí.

Připomněli si schůzku pamětníků konferencí u příležitosti jubilejního 35. ročníku, kdy se někteří z nich sešli 20. května 2009 na Mariánském nám. před Domem techniky Ostrava, a schůzku pěti pamětníků dne 18. prosince 2009 v Brně, kteří nemohli přijet do Ostravy.

Minutou ticha uctili všichni památku ing. Viléma Čimbury, prvního a dlouholetého předsedy organizačních výborů jednotlivých ročníků konferencí PROGRAMOVÁNÍ, který 26. 8. 2014 zemřel po dlouhé těžké nemoci, a připomněli si ve vzpomínkách jeho zásluhy o vedení konferencí i jeho odbornou profesní činnost.

O připravované možnosti seznámit širokou veřejnost s historií programování a tvorby informačních systémů (včetně historie těchto konferencí) na stránkách mezinárodní sítě Internet informoval Vl. Čevela, který vyzval přítomné k aktivnímu publikování svých vzpomínek na plánovaných stránkách, které se připravují ve spolupráci s Technickým muzeem města Brna.

Všichni vyslovili víru a přání v tom smyslu, aby nová konference měla také dlouholetou tradici a umožnila odborníkům v oblasti informačních technologií systematickou a dlouhodobou výměnu zkušeností s vývojem nových aplikací v oblasti informačních systémů.

Obr. 1 Účastníci ukončujícího workshopu

První řada: Josef Tvrdík, Vlastimil Čevela, Jan Zlámal,

Druhá řada: Branislav Lacko, Karel Metzl, Karel Baron, Jaroslav Klečka, Karel Vrbenský, Petr Jiříček, Josef Prause

Poznámka: Petr Miklica se omluvil z rodinných důvodů

Obr. 2 Autor zápisu při zvonění na ukončení konferencí TVORBA SOFTWARE
a na začátek navazujících konferencí SDOT

Obr. 3 Ing. V. Čevela při informování o [www stránkách historie programování](#)

Čtyřicet let konferencí aneb

Od konference „Programování počítačů III. generace“ ke konferenci „Software Development Object Technology“

Branislav Lacko

Úvod

Příspěvek navazuje na analýzu 35 ročníků konference, kterou autor publikoval ve sborníku k tomuto jubileu [7]. Řada důležitých faktů a souvislostí byla publikována u příležitosti 30. ročníku konference (Viz Čevela [1,2], Tvrdík [4], Lacko [3]). Setkání pamětníků u příležitosti 35. konference popsal autor v příspěvku sborníku v roce 2010. [6]

Aby čtenář nemusel studovat zmíněný příspěvek [7] ve sborníku konference z roku 2009, zopakoval zde autor charakteristiky jednotlivých konferencí z let 1975 až 2010 a doplnil je o charakteristiky období ze závěrečných let konferencí.

Charakteristika jednotlivých období:

- **Období startu konference (1975-1976).** Konference nastartovali nadšenci, kteří se rozhodli k celé řadě různých konferencí o počítačích přidat konferenci, která se bude zabývat speciálně programováním pro tehdy novou, III. generaci sálových počítačů. Svým způsobem to byla odvaha, ale jednak odvážnému štěstí přeje, a pak je potřeba zdůraznit, že tehdejší programátoři tvořili vynikající komunitu, která se této příležitosti chopila a reagovala vstřícně na tento podnět. Přesto, že akce vznikla v podstatě jako konference, organizovaná členy závodních poboček ČSVTS z OKD Ostrava a VVÚÚ Ostrava, stačily pouhé dva ročníky, aby se začaly scházet v komplexu MERKUR v Havířově stovky programátorů, kteří měli zájem vyslechnout desítky odborných referátů a měli zájem o rozsáhlý sborník o více jak 300 stranách.¹
- **Období rozmachu konference (1977-1980).** Jistěže tak velká akce nemohla zůstat v režii dvou závodních poboček ČSVTS. Je zbytečné dnes vysvětlovat proč. Současníci by to asi zřejmě nepochopili. Proto od roku 1977 byla akce zaštitěna nejen Domem techniky Ostrava, ale i Krajskou komisí aplikované kybernetiky a Krajskou odbornou sekcí programování ČSVTS. Nemohu si odpustit poznámku, že byť pozornost etablované vládní moci byla upřena někam jinam (byly to roky tvrdé

¹ Ukazuje to skutečnost nutnosti skupiny lidí, kteří jsou schopni si vytvořit vizi a rozhodným způsobem se snažit o její realizaci.

Husákovy normalizace), přesto tehdejší instituce dokázaly takovou akci podpořit a ne jen formálně. Uvědomíme-li si, že v tehdejší době každá blána pro lihový rozmnožovač (lidově zvaný ormig) musela být evidována a předkládána kontrole, zda na ní není ideologicky závadný nebo dokonce protistátní text, pak si uvědomíme opravdovou podporu odborné akci, které se dokonce neúčastnili zástupci stranických a vládních institucí a organizátorům bylo umožněno vydávat rozsáhlý odborný, cyklostylovaný sborník! Dnes, kdy se nestačíme divit a orientovat v institucích jakými jsou Krajské regionální agentury, Inovační centra, Technologické parky, Vývojové inkubátory, Centra excelence apod., není ochota v ČR podpořit akci o tvorbě softwaru odnikud a věc je záležitostí hrstky nadšenců z akademické obce a jejich osobního sebeobětování!

- **Období vrcholu konference (1981-1985).** V období největší slávy konferencí bylo tolik zájemců o referáty a tolik zájemců o účast, že organizátoři museli přistoupit k omezujícím zásahům (přísný výběr referátů a referujících, max. dva referáty za výpočetní středisko, když dva přednášející tak pak už jen jeden další účastník ze stejného výpočetního střediska apod.). Byl velký zájem o sborníky, zejména ze strany těch, kteří se na konferenci nedostali, ale i ze strany mnoha výpočetních středisek, které chtěly další sborník do příruční nebo podnikové knihovny, takže byl vždy problém prosadit potřebný počet výtisků, což naráželo na omezenou kapacitu a schopnosti edičního střediska DT ČSVTS Ostrava. Dům technicky ČSVTS převzal pro konferenci v těch dobách kompletní organizační zabezpečení. V účastnících a referujících převažovali lidé z firemních výpočetních středisek, ale nezanedbatelná účast byla i ze strany výzkumných institucí (VUSTE, INORGA, Výzkumné výpočetní středisko OSN Bratislava, Výzkumný ústav matematických strojů Praha a další) nebo vysokých škol (ČVUT FEL, LPS VUT Brno a další). Vynikající byla pracovní atmosféra a diskuze jak oficiální, tak kuloárové. Organizace, náplň i atmosféra konferencí si nezdaly s obdobnými konferencemi, o kterých referovali ti šťastlivci, kteří měli to štěstí, že se mohli zúčastnit obdobných akcí v zahraničí. O konferencích byly publikovány zprávy v odborném tisku (Mechanizace a automatizace administrativy, Podniková organizace, apod.). Stále rostoucímu počtu účastníků začaly nevyhovovat prostory v komplexu MERKUR a mnozí účastníci kritizovali nutnost přesezení v Ostravě, aby se dostali do Havířova. Proto se konference přemístily do Ostravy (např. sál na výstavišti Černá Louka apod.).
- **Období setrvačnosti konference (1986-1990).** Toto období bylo poznamenáno několika skutečnostmi. Dům technicky Ostrava se transformoval na samostatný podnik, v souladu s tehdejší celostátní přestavbou ČSVTS, jako Dům techniky Ostrava, podobně jako domy techniky v jiných městech (Praha, Brno, Pardubice, Č. Budějovice, Ústí n/Lab. a další). Konference měla štěstí v tom směru, že vzniklý DTO patřil mezi ty životaschopnější (na rozdíl od takových jako např. DT Praha nebo DT Brno). Proto byla organizační stránka zajištěna stále poměrně kvalitně včetně skutečnosti, že DT Ostrava poskytl pro pořádání konferencí vlastní prostory v budově na Mar. Horách a konference tak získaly své nové místo ke svému pořádání. Po roce 1998 se začaly i na konferenci projevovat vlivy a dopady přechodu na tržní prostředí. Ze začátku tyto vlivy nebyly jen záporné (např. pokles účastníků z řad výpočetních středisek, která začala být postupně rušena, pokles počtu referujících z firem, kterým bylo zakazováno „vynášet z firem cenné know-how“

apod.). Řada dopadů působila kladně (zájem programátorů, tehdy nově působících jako svobodní podnikatelé, prezentovat své produkty na doprovodných výstavkách – nový rys, vystoupení zahraničních firem, které přicházely na náš trh apod.), protože nové podnikatelské subjekty využívaly přetrvávajícího povědomí o výborné pověsti konferencí z minulých let. Přesto však začal klesat počet účastníků, což většinou v té době bylo způsobeno běžnou skutečností, že nově vznikající firmy nutily svoje pracovníky (nyní již v odděleních informatiky značně početně redukováných) řešit aktuální problémy přechodu informačních systémů na mikropočítačovou techniku a neměly žádné pochopení ani ochotu pro vysílání svých zaměstnanců na konferenční akce. Nicméně řada „věrných“ účastníků konferencí z minulých let si vždy našla nějaké řešení, jak se konference zúčastnit.

- **Období poklesu prestiže konference (1991-1994).** Negativní vztah firem ke konferenčním aktivitám ve všech směrech (nevynášejte know-how, když už někam chcete jet, jeďte do zahraničí, co se můžete důležitého dovědět v Ostravě, apod.) se začal negativně projevovat na počtu účastníků. DTO samozřejmě poskytoval nadále prostory i organizační podporu konferenci, ale jako nově se transformující podnikatelský subjekt začal předhazovat programovému výboru, že konferenční aktivity nejsou dostatečně ziskové. To byla pro programový výbor nová situace, protože konference nebyla do té doby organizována jako zisková akce! To nakonec vedlo k tomu, že v roce 1995 již byla konference pořádána firmou TANGER Ostrava, která si od DTO konferenční sál pronajala. Konference se dostávala svým pracovním a věcným přístupem do nepříznivého postavení ve srovnání s různými jinými konferencemi, které realizovaly velké zahraniční firmy v hotelech HILTON apod. v Praze, Brně nebo i v Ostravě, kde byly inzerovány velké bankety a rauty, rozdávána firemní trička a jiné suvenýry pohlednými hosteskami a jako akviziční akce byly v té době zadarmo. Pokud bylo požadováno vložné, pak bylo tak vysoké, že na takové akce chodili jen generální ředitelé, kteří odvozovali svá očekávání úměrné vynaloženým prostředkům (pak ovšem firma neměla finanční prostředky na zaplacení byť menších částek pro řadové pracovníky z oddělení IT). V té době se již objevovaly i neshody uvnitř programového výboru, které vyplývaly z nového pracovního zařazení členů výboru, z různého pohledu na řešení problémů konference, s odchodem řady starších členů výboru buď jen z výboru, nebo do důchodu apod.)
- **Období hledání nové podoby konference (1995-1999).** Narůstající neshody s DTO nakonec vedly k tomu, že firma TANGER, která mezi svými aktivitami měla i realizaci konferenčních aktivit, na sebe převzala organizační zajištění konference. Bylo to také způsobeno osobní angažovaností a obětováním ing. Kupky, který se stal zaměstnancem firmy TANGER. Snížení nákladů na pořádání konferencí vedlo ke spolupráci s VŠB Ostrava, konkrétně s Ekonomickou fakultou, která byla schopna poskytnout pro pořádání konference prostory. Od roku 1997 byla dohodnuta spolupráce s ČSSI – Českou společností pro systémovou integraci, která byla ochotna zařadit konferenci mezi svoje aktivity. Tím se také změnil programový výbor konference, ve kterém začali působit převážně pracovníci z různých vysokých škol v ČR, kteří byli také často členy ČSSI. Dále se zmenšoval počet účastníků, organizátoři experimentovali s různými tématy, která slibovala přilákat nové, další účastníky, byla snaha kontaktovat zahraniční účastníky, už nejen ze západních zemí, ale i Slovenské a Polské republiky, nabízet studentům VŠB z oborů informatiky účast na konferenci apod. V roce 1998 se kladně projevil vliv počítačových technologií, když organizátoři konference přešli na elektronickou přípravu i

elektronický tisk sborníků konference a následně v roce 1999 byla fixována nová podoba sborníku ve formě, jak ji známe v současné době.

- **Období transformace konference na vysokoškolskou konferenci (2000-2004).** Od roku 2000 se konference transformovala na vysokoškolskou akci včetně převzetí vydavatelského zastřešení sborníků VŠB-TU Ostrava. Toto označení konference nesmí být chápáno nijak negativně, je to prosté označení skutečnosti. Účastníky a referujícími (nejčastěji ve stejné osobě) jsou od té doby pracovníci našich vysokých škol. Účast referujících nebo účastníků z praxe od té doby byla a je i doposud výjimečná. Často pokud se objeví na seznamu referujících u jména název firmy, bližším zkoumáním můžeme odhalit, že se jedná o externího doktoranda některé naší vysoké školy, zaměstnance firmy, který takto využívá možnosti publikovat svůj příspěvek ve sborníku s ISBN. Počet účastníků se v té době pohyboval na hranici únosnosti kolem 35 osob. Na konci tohoto období se konal jubilejní 30. ročník konference, který přilákal řadu minulých účastníků a pamětníků zejména k publikování ve sborníku, takže rozsah sborníku se vrátil v tomto jubilejním ročníku opět na 339 stran. Ke sborníku byl přiložen optický disk CD-ROM, na kterém zásluhou dlouholetého aktivního účastníka konferencí ing. Vl. Čevely, který podnítil ke spolupráci několik dalších účastníků, byly digitalizovány referáty všech 35 sborníků a opatřeny rejstříky autorskými i předmětnými. Tento čin nebyl dosud po zásluze oceněn, bohužel ani propagačně využit k „zviditelnění“ konference. Jak na začátku sborníku konference z roku 1975, tak ve sborníku ročníku 2004 je uveden seznam organizačního výboru. Zatímco v roce 1975 byli všichni členové z firemních výpočetních středisek, v roce 2004 je z 18 členů výboru konference jen jeden soukromý programátor a jediný zahraniční člen výboru je z polské bankovní firmy. V organizačních výborech zahraničních konferencí tak malé zastoupení firemní sféry nenajdeme, pokud se nejedná o ryze vědecké konference! To demonstruje na jedné straně nepochopitelný nezájem průmyslových firem o výměnu a prezentaci aktuálních informací o stavu znalostí v oboru, na druhé straně to ukazuje, že současné zaměření vysokých škol a jejich aktivit není přitažlivé pro praxi.
- **Období stagnace konference (od roku 2005 do 2010).** Stav konference se stal dosti kritický. Často seděly v sále jen maximálně dvě desítky účastníků, většinou vlastně účastníci, čekající na své vystoupení. Přesto, že řada referátů měla vysokou odbornou úroveň, nedostala se sdělení referujících do povědomí naší odborné veřejnosti. Konference nebyla pracovníky firem vnímána jako zdroj informací a nových poznatků. Do roku 2008 z ní měli užitek jen vysokoškolští pracovníci, kteří za publikování ve sborníku mohli získat body do svého hodnocení. Vyřazení národních konferencí z kategorie hodnocení výsledků výzkumu a vývoje [5] způsobilo, že od roku 2009 si takto mohli svoje hodnocení zlepšit jen studenti doktorského studia na některých vysokých školách, a to jen pro výkaz publikační činnosti během studia, předkládaný při obhajobě disertační práce. Ani ti si však nemohli prezentovat článek ve sborníku národní konference jako výsledek svého doktorského výzkumu. To zřejmě způsobilo další pokles účasti vysokoškolských pracovníků, doktorandů a výzkumných pracovníků v národních konferencích v ČR obecně a i v této konkrétní konferenci.
- **Období vydávání cizojazyčných sborníků (2011-2012).** S ohledem na možnost vykazování jen mezinárodních konferencí, které jsou registrovány v uznávaných zahraničních registrech, bylo přikročeno k vydávání příspěvků konference ve sbornících v anglickém jazyce pod názvem konference Software Development. Měl to být první krok k převedení konference na druh oficiální mezinárodní akce, která

by mohla být registrována v některém zahraničním registru. Dohodlo se, že referáty budou přednášeny v českém jazyku.

- **Slučovací konference 2013.** Na začátku roku došlo k nepříjemné situaci, když dlouhodobý předseda organizačního a programového výboru konferencí prof. J. Kaluža ukončil zaměstnanecký poměr na VŠB-TU a přešel na jinou vysokou školu. Bez potřebného vysvětlení mailem informoval jiného člena původního organizačního výboru v Praze, aby se ujal organizování on. Doc. V. Merunka byl shodou okolností předsedou konference OBJEKTY, která se potýkala se stejnými problémy jako konference TVORBA SOFTWARE. Ten navrhl jednotlivým členům obou výborů sloučit zmíněné konference do jedné. V nastalé diskusi se nakonec dohodl nový anglický název konference „Software Development Object Technology“, sborník s příspěvky v angličtině, referáty v češtině a uspořádání na Vysoké škole polytechnické v Jihlavě na podzim v měsíci listopadu. S tímto postupem a dohodami nesouhlasili pracovníci VŠB-TU Ostrava a odmítli se další spolupráce zúčastnit. Přestože v důsledku zmíněných průtahů zbylo nakonec na přípravu nové konference málo času, konference velmi úspěšně proběhla, zejména díky pracovníkům VŠPJ. Konference se zúčastnil skoro dvojnásobný počet osob z obou slučovaných konferencí, přednesené příspěvky byly na velmi dobré úrovni, sborník byl rozdáván při prezenci a i další organizační záležitosti zvládli pořadatelé bez chyb! Proběhlo také zasedání nového výboru konference. Do předsednictví konference SDOT byl zvolen doc. M. Molhanec, dohodlo se střídání míst pořádání konferencí a naplánovalo se konání příští konference v listopadu 2014 na univerzitě v Žilině.
- **Ukončovací workshop 2014.** Pracovníci UNIZA, pod vedením ing. J. Janecha, na základě dohod začali organizovat další ročník konference SDOT v Žilině už jako mezinárodní konferenci (anglické Call for Papers, pozvánky na zahraniční vysoké školy apod.) a připravovaly se i další akce, jako např. oficiální ukončení obou původních konferencí, připomenutí dvojitého výročí N. Wienera, zakladatele kybernetiky (120. výročí narození a 50. výročí úmrtí) apod. Bohužel se nepodařilo získat potřebný počet účastníků konference tak, aby byly pokryty alespoň minimální náklady konference. Proto se organizační výbor rozhodl tento ročník konference odvolat s tím, že se následně projedná jak situace, tak uspořádání ročníku SDOT 2015. To bylo zejména nepříjemné s ohledem na skutečnost, že konference Tvorba softwaru by jinak měla 40. jubilejní ročník. Bylo proto využito skutečnosti, že řada žijících členů prvních organizačních výborů konference „Programování“ se pravidelně stále schází. Říjnové setkání těchto pamětníků v Ostravě bylo za účasti dalších pamětníků z Brna deklarováno jako „Ukončovací workshop konferencí Tvorba softwaru“. Aby se dokompletovala i řada sborníků čtyřicátým kusem, byl vydán sborník z tohoto workshopu.

TÍM SE HISTORIE TĚCHTO KONFERENCÍ KONČÍ. ²

Úvaha na závěr 40 ročníků konferencí

² Parafraze na závěrečný text románu Eduarda Basse „Klabzubova jedenáctka“.

Odborníci na tržní ekonomiku tvrdí, že v tržním prostředí nelze počítat s dlouhodobou stagnací. Firma buď stagnaci ukončí a opět začne úspěšně růst, nebo zanikne. Možná, že v akademickém prostředí může přetrvávající stagnace trvat delší dobu než v podnikatelské praxi, ale konec konců i pak dojde k zániku. Domnívám se proto, že se organizační výbor konference musí snažit o změnu stavu k lepšímu, tedy k rozvoji konference a k překonání současné stagnace.

Bude nutné se rozhodnout, zda ponechat zaměření konference takové jako dosud – tvorba softwaru nebo modifikovat stávající zaměření. Současné zaměření zřejmě není pro současné softwarové firmy dostatečně atraktivní, ale ani pro současné vysokoškolské fakulty, které ve svém názvu mají výraz „informatika“. Rozhodně se v naší konferenci nijak výrazně neangažují. Možná, že názvy jako „Tvorba programových prostředků a produktů pro umělou inteligenci“ nebo „Programování robotů a prostředků umělé inteligence“ apod. by mohly přilákat řadu nových zájemců a mohou se stát zajímavými tématy v budoucnosti.

Musíme se rozhodnout, jak změnit status konference. Národní konference zřejmě nebude mít v Česku, ale zdá se, že ani v EU, šanci. Bohužel ČSSI nemá vazbu na žádnou mezinárodní organizaci. ČSSI je samostatná národní organizace. Řešení je spojit se kromě ČSSI ještě s nějakou jinou organizací mezinárodního významu. Např. Česká společnost pro kybernetiku a informatiku takovou vazbu má. Nemůžeme zvolit cestu výběrové, vědecké, mezinárodní konference – alespoň obecně v oblasti softwaru ne – protože takto se transformoval již asi od roku 1995 seminář SOFSEM. To bychom museli poněkud změnit tematické zaměření.

V každém případě musíme získat pro přímou účast dvě až čtyři významné a finančně silné mezinárodní softwarové firmy do organizačního výboru a pro účast, podporu a propagaci konference!

Určitě bychom měli uvažovat o získání nějakého mediálního partnera. Např. by bylo možno uvažovat o redakci časopisu IT Systém, Computerworld (tedy IDG) apod.

Pro příští období možná budeme muset uvažovat o zadání vlastní organizace některé profesionální firmě, která se zabývá organizováním konferencí (např. www.guarant.com).

To jsou jen dílčí náměty pro zvýšení prestiže naší konference.

Možná že je škoda, že jsme promeškali příležitost zorganizovat u příležitosti 35. výročí konference setkání pamětníků, zakladatelů této řady konferencí. Možná v roce 2014, u příležitosti 40 let konference to nebude již možné, protože se žádní nebudou moci zúčastnit.

V kontextu příspěvku je nutno poděkovat všem organizátorům minulých konferencí, kteří obětovali svůj čas a um pro zdar všech uplynulých ročníků konferencí. Samozřejmě dík a ocenění patří i všem referujícím, kteří svými referáty přilákali účastníky a naplnili tematický obsah našich konferencí. V neposlední řadě je nutno vzpomenout všechny účastníky, jejichž jména už dnes nelze dohledat, kteří se zasloužili o podporu konferencí svojí účastí.

Osobně se domnívám, že i národní konference svůj význam mají. Čas ukáže, že ti, kteří dnes konferencemi opovrhují obecně a neoprávněně (je to jen kongresová turistika, popíjení kávy a tlachání, je to ztráta času, důležité je psát články do časopisů s vysokým taktním faktorem o vědě a teoretických výsledcích vědy apod.) a odmítají konference národní, nemají pravdu! Lidé s těmito názory se však dnes dostali k moci a tu podle současných možností zneužívají. Diskusní fóra, kde by si odborníci tváří tvář mohli vyměnit svoje názory, budou potřeba i v době vyspělých komunikačních technologií, a prezentovat na takových fórech výsledky výzkumu a vývoje bude vždy velmi potřebné.

Měli bychom se snažit, aby se nám podařilo přeměnit jednání příštích našich konferencí tak, abychom dokázali oprávněnost, význam, přínosy a potřebu takových akcí v současnosti i budoucnosti, a to právě v tak významné oblasti, jakou je tvorba softwaru.

Seznam literatury:

- 1 Čevela VĹ.: 30 let informací, inspirace a interakce – Tvorba softwaru a Programování Ostrava. In: Sborník 30. Jubilejního ročníku konference Tvorby softwaru 2004. VŠB-TU Ostrava 2004, str. 25 – 27
- 2 Čevela, VĹ.: Databáze sborníků TSW a programování Ostrava. In: Sborník 30. jubilejního ročníku konference Tvorby softwaru 2004. VŠB-TU Ostrava 2004, str. 33 – 34
- 3 Lacko, B.: Tvorba software na začátku XXI. století a existující komunita v ČR In: Sborník 30. jubilejního ročníku konference Tvorby softwaru 2004. VŠB-TU Ostrava 2004, str. 124 – 128
- 4 Tvrđík, J.: Třicet instancí třídy Programování - Tvorba softwaru. In: Sborník 30. jubilejního ročníku konference Tvorby softwaru 2004. VŠB-TU Ostrava 2004, str. 301 – 303
- 5 Metodika hodnocení výsledků výzkumu a vývoje v roce 2008. Úřad vlády ČR, Č.j. 10810/2008
- 6 Lacko, B.: Pamětníci prvních ročníků „Programování“. In: Sborník konference Tvorba softwaru, VŠB-TU Ostrava 2010 Ostrava, str. 195 – 198
- 7 Lacko, B.: Analýza 35 ročníků konferencí o tvorbě programů. In: Sborník 35. jubilejní konference Tvorba softwaru 2009. VŠB-TU Ostrava 2009 Ostrava, str. 1-7.

Historie programování aplikací VT a IT na webu Technického muzea v Brně

Vlastimil Čevela

Nepatřím k účastníkům semináře „Programování ... atd“ od úplného počátku, byl jsem pozván až na druhý ročník v květnu 1976, kdy jsem měl tu čest přednést úvodní referát na téma „**Systémový přístup a logická stavba programu**“ [1], [2]. Musím se ale přiznat, že jsem pak na dalších více než 30 let propadl kouzlu těch magických pojmů, začínajících písmenem „I“ - „**informace, inspirace a interakce**“ [3] a snažil se aktivně na jeho konání spolupracovat [4], [5].

Nevím, jak moc byla pravdivá informace, že se organizátoři semináře v prvním ročníku částečně inspirovali seznamem téměř 250 účastníků našeho podnikového semináře v Ingstavu Brno, ani „že bez opakovaného povzbuzování z mojí strany by toho už dávno nechali ...“.. Skutečností ale je, že jsem pořád dokola všem říkal, že seminář a pozdější konference považují za vynikající příležitost k získávání informací a inspirace. A taky že určitě stojí za to, aby tyto informační zdroje zůstaly zachovány a zpřístupněny i širšímu okruhu zájemců.

Proto jsem se pustil do jejich digitalizace a vytvořil programové vybavení pro přístup a vyhledávání. Když se pak ukázalo, že na to oficiální finanční podpora nebude, domluvili jsme se s kolegy Emilem Kopčilem z Ostravy a Branislavem Lackem z Brna (Lysic), že skenování a úpravy pořízených dat zaplatíme ze svých soukromých zdrojů. Výsledkem byla v roce 2004 databáze na CD s úplnými texty ze sborníků všech 30 ročníků seminářů-konferencí, později umístěná na web MU Brno a po seskládání původně pořízených obrázků „gif“ do souborů „pdf“ na web VŠB-TU/ČSSI Ostrava, kde byla doplněna i o následující ročníky [6].

Jsem už člověk v letech (*1938) a v rodině se zatím nenašel následovník, který by pokračoval v počítačové branži. Proto jsem zvažoval možnosti, jak zajistit, aby sborníky a další často

originální papíry kolem seminářů-konferencí v Havířově a Ostravě i jiné dokumenty a publikace, které jsem nashromáždil v průběhu praxe 45 let, nakonec neskončily ve sběru. Po různých konzultacích se objevila možnost věnovat tento dokumentační fond Technickému muzeu v Brně (TMB), kde by navázal na jeho existující sbírky a připravovanou expozici „Výpočetní technika a optika“.

Po jednáních, která probíhala od podzimu, byla počátkem prosince 2014 uzavřena smlouva, podle které jsem se stal oficiálním partnerem TMB pro realizaci námětu na téma „**Historie programování a projektování aplikací IT**“, jehož obsahem je:

- a) *obohacení sbírkového fondu muzea o fyzické předměty, digitální záznamy a pamětnické vzpomínky na výše uvedené téma*
- b) *vytvoření nové samostatné internetové virtuální expozice muzea, dokumentující vznik a vývoj nového inženýrského oboru programování, který pomocí výpočetní techniky vytváří konkrétní aplikace informačních technologií, rámcovým historickým vymezením je období let 1965 až 2005 na území bývalého Československa a nástupnických států České a Slovenské republiky*
- c) *pokud bude vytvoření virtuální expozice úspěšné, mohla by být rozšířena o expozici k historickému jazyku Cobol, současné programovací jazyky apod.*

Díky vstřícnému přístupu ze strany pověřených pracovníků muzea (Jaroslav Pipota, Roman Kučera) byl už na základě prvních jednání zřízen webový portál na pracovní adrese <http://147.229.242.132/>, takže bylo možné již před podpisem smlouvy zahájit přípravné práce v on-line prostředí. Povzbuzení a podporu mi od počátku poskytli především Branislav Lacko a Vladimír Vérosta i kolegové pamětníci z Ostravy [7].

Celý projekt samozřejmě obsahuje i řadu rizik, protože se jedná o věci, kde se dopředu dá těžko odhadnout míra zachovalosti potřebných podkladů, aktivita předpokládaných spolupracovníků a v neposlední míře i vlastní invence a schopností ve výhledu. Podstatné však je, že byly vytvořeny **základní podmínky k jeho nastartování sdíleným a přiměřeně standardním způsobem**, který by měl umožnit budoucí pokračování i ze strany dalších lidí, než mojí osoby jako původního iniciátora a současného redaktora.

Podklady a souvislosti:

[1] - http://147.229.242.132/data/programovani_a_tvorba_sw_1975-2004/1976/001.HTM

[2] - <http://wis.vsb.cz/ekf/php/tsw/getfile.php?prispevekid=17>

- [3] - http://147.229.242.132/data/programovani_a_tvorba_sw_1975-2004/2004/025.pdf
- [4] - http://147.229.242.132/data/programovani_a_tvorba_sw_1975-2004/JM-02.HTM#006
- [5] - <http://wis.vsb.cz/ekf/php/tsw/?page=search&q=Vlastimil+%C8evela&sautor=1>
- [6] - <http://147.229.242.132/index.php/clanky/71-tvorba-softwaru-a-programovani-ostrava>
- [7] - http://147.229.242.132/data/sdot/ukoncujici_ws_ts.pdf

Tvorba softwaru - konfese programátora

Martin Molhanec

Jak napsal kolega Branislav Lacko v tomto almanachu, vše začíná a také končí. Vzhledem k tomu, že těžko mohu něco podstatného přidat k jeho historii 40 let konference *Tvorba software*, pokusím se spíše napsat svůj osobní pohled na tuto konferenci, co pro mne znamenala a co mi přinesla a také několik obecných úvah o významu této konference.

Poprvé jsem se konference zúčastnil až počátkem 90 let, to znamená již v podmínkách naší společnosti po změnách v roce 1989. Patřím tedy k mladší generaci účastníků a příznivců této konference, tehdy ještě s názvem *Programování*. Vzhledem k tomu, že nejsem původem informatik, ale elektrotechnik, dostal jsem se k první účasti na této konferenci spíše náhodou. Shodou okolností jsem se v té době zabýval jednak programováním řídicích systémů v assembleru a také jsem potřeboval z osobních důvodů navštívit Ostravu. Podíval jsem se proto, které odborné semináře a konference organizuje Ostravský dům vědecko-technické společnosti, a konference *Programování* mne okamžitě svým obsahem zaujala. Zprvu jsem netušil, co mohu od této konference očekávat, ale hned při letmém čtení sborníku jsem cítil, že je to ta pravá konference pro mne a obsah referátů na ní přednášených koresponduje s mými odbornými zájmy. A tak jsem se stal pravidelným účastníkem této konference a od své první účasti jsem nevynechal jediný ročník až do jejího hořkého konce.

Přestože kolega Lacko označuje období let 1991–1994 za období poklesu prestiže konference, pro mne to byla impozantní setkání s více než stem účastníků, spojující účastníky z praxe, zejména závodních výpočetních center, z vysokých škol, z nových porevolučních firem a první podnikatele v informatice. Pro mne coby původem laika v oboru byly obrovským přínosem příspěvky z oblasti řízení softwarových projektů a datové a funkční analýzy. Je dobré si připomenout, že obor softwarového inženýrství se na vysokých školách u nás teprve začínal prosazovat v konkurenci s tradičními informatickými obory, jako jsou teoretická informatika, překladače, operační systémy a další. Přednáška o strukturované analýze dle *Edwarda Yourdona* si získala bouřlivý ohlas, podobně jako první přednášky o objektově orientovaném programování, návrhu a analýze. Pro mne bylo toto období dobou intenzivního přítoku nových myšlenek a paradigmat.

Bohužel, jak správně zmiňuje kolega Lacko, přišlo období úpadku. Závodní výpočetní střediska se počala rušit, firmy nechtěly vydávat peníze na účast svých zaměstnanců na takové obecné konferenci, maximálně vyslaly své zaměstnance na konference firem, jejichž nástroje při vývoji používaly. A malé firmy neměly čas ani finance na něco takového, protože musely přeci vydělávat a mnohdy ani nevěděly, že nějaká taková konference vůbec existuje. Přišla proto řada let, kdy se konference s minimální účastí, cca kolem třiceti – čtyřiceti účastníků postupně měnila na konferenci akademickou. V posledních letech, přestože se počet účastníků v podstatě nezvýšil, se pod vedením prof. Kaluži konference poměrně stabilizovala, měla pravidelné účastníky z několika vysokých škol a tito účastníci na konferenci brali jako další účastníky své doktorandy a studenty, kteří na této konferenci často získali své první konferenční ostruhy. Jazykem sborníku byl zvolen jazyk anglický a konference v dlouhodobé perspektivě byla směřována k tomu, aby se po změně na konferenci skutečně mezinárodní pokusila získat indexování v některé světově uznávané konferenční databázi. K tomu však již bohužel nedošlo.

V roce 2013 došlo k pokusu o spojení konference Tvorba softwaru s konferencí Objekty v novou konferenci s názvem *Software Development and Object Technologies*. Přestože se v roce 2013 povedlo konferenci SDOT 2013 v Jihlavě poměrně úspěšně uspořádat, v roce 2014 se to již pro malý počet příspěvků nepovedlo. Jaký bude další osud této nástupnické konference, není v okamžiku psaní tohoto příspěvku ještě jasné.

Cítím určitou nutnost se vyjádřit k tomu, co bylo příčinou postupného úpadku této konference a vlastně nejen této. Protože podobným procesem prošla například i konference Objekty, se kterou byl učiněn pokus konferenci Tvorba softwaru spojit. A je nutné dodat, že podobným procesem procházejí i další podobné konference například v tomto (2015) roce se konference *Datakon* slučuje s konferencí *Znalosti* pod novým názvem *Data a znalosti*. Praxe v současné době nemá zájem na konferencích obecnějšího zaměření. Zajímá se totiž výhradně o specializované firemní konference. Ten, kdo používá technologie od firmy Microsoft, zúčastní se jejich vývojářských konferencí, ten kdo pracuje s Javou, zúčastní se konferencí od firmy SUN a tak bychom mohli pokračovat dále. Je pochopitelně pravda, že na těchto firemních konferencích se jejich účastníci dovědí konkrétní informace k tomu, jaké vývojové prostředky ta či ona firma při své práci používá, ale bohužel se již nedozví informace tyto partikulární prostředky překračující, jednoduše řečeno, těmto účastníkům zůstávají klapky na očích, znají jen to své úzce vymezené, chybí jim nadhled, který je ale přeci nesmírně důležitý pro osobní odborný růst každého odborníka.

Problém s tím etablovat se dnes jako akademická konference je bohužel dán tím, že systém hodnocení výsledků vědy a výzkumu uznává pouze konference, které jsou ve Web of Science a nebo Scopus. Účast na konferencích, které v těchto indexech nejsou zahrnuty, je de facto zadarmo. To znamená, že za účast na těchto konferencích katedra vysoké školy nevydělá žádné peníze, a proto je stále menší a menší zájem se těchto konferencí účastnit. Osobně si myslím, že je to velká chyba. Přestože konference Tvorba softwaru nikdy úrovně mezinárodní indexované konference nedosáhla, poskytovala jednu důležitou věc. Tou věcí bylo to, že se na této konferenci sešla komunita tuzemských odborníků v oboru, kteří měli dobrou příležitost představit své myšlenky a během konference problémy svého oboru diskutovat. Podobně i naši mladší kolegové měli takto možnost vidět v jednom místě koryfeje svého oboru a bez obav s nimi diskutovat. Toto se těžko může stát na některé významné mezinárodní konferenci, protože tam bude tuzemská účast vždy jen částečná. Toto neznámá, že mám námitky proti mezinárodním konferencím, ale chci upozornit na to, že i tuzemské konference mají svůj význam pro rozvoj odborné komunity, přestože takové konference nejsou a těžko kdy budou indexovanou konferencí. A ještě jedna věc. V každé zemi se řeší také věci typické pro ten či onen region. Takto jsme se, my odborníci z ČR, mohli na Tvorbě softwaru zabývat naším oborem s problémy, relevantními pro naše tuzemské podmínky, a což není taktéž na mezinárodních konferencích možné.

Budu rád, když se nějaká tuzemská konference v oblasti stejné nebo podobné, jaká byla náplň konference Tvorba softwaru, do budoucna zachová ať už pod názvem SDOT nebo nějakým jiným. Setkávání odborníků v rámci jedné (či dvou či tří zemí, protože pravidelnými účastníky Tvorby softwaru byli jak Češi, Moravané, tak i Slováci) země je nutné pro soudržnost zemské odborné komunity.

Prof. Norbert WIENER (1894–1964)

Zakladatel kybernetiky, při své přednášce v Praze
(Foto převzato z frontispisu publikace [6])

Kybernetika a informatika

Branislav Lacko

V letošním roce 2014 si celý svět připomíná dvě kulatá výročí, spojená se jménem zakladatele kybernetiky prof. Norberta Wienera. Od jeho narození (26. listopad 1894) uplyne 120 let a od jeho úmrtí (18. březen 1964) uplyne 50 let.

Již v podtitulu názvu své publikace „Kybernetika“ [1], jejíž okamžik vydání se považuje za datum vzniku tohoto vědního oboru, použil prof. Wiener slovo „sdělování“, kterým zdůraznil význam výměny informací v procesu řízení.

Přímý vztah mezi kybernetikou a informatikou je dobré při zmíněných jubileích připomenout, protože řada současných informatiků na tuto souvislost pozapomněla nebo ji nevidí, dokonce ji někteří přímo popírají!³ Přitom problematika přenosu a zpracování informace byla předmětem kybernetiky od jejího samého vzniku. Dokládá to text zmíněné publikace prof. Wienera [1], práce C. Shannona v padesátých letech a nověji na to upozorňuje i autor publikace o historii kybernetiky J. Romportl z ČZU [2].

Kybernetika přispěla k rozvoji informatiky i v dalších směrech.

Jednak je to kybernetický systémový přístup, používaný při analýze, návrhu a popisu složitých informačních systémů, který se využívá i při dodávkách informačních systémů formou systémové integrace. Vlastní fungování informačních systémů a modelování jejich chování lze analyzovat a navrhovat prostřednictvím metod systémové dynamiky.

Aplikace systémového přístupu by nebyla možná bez využití interdisciplinární týmové práce v průběhu návrhu a realizace rozsáhlých informačních systémů, kdy musí spolupracovat řada různých specialistů. Týmová práce rozličných odborníků byla doprovodným jevem už v počátečním procesu vzniku kybernetiky.

Je skutečností, že současná informatika využívá řadu přístupů a postupů kybernetiky, ale nijak není zdůrazňováno, že se jedná právě o kybernetiku. Na druhé straně se odborníci na kybernetiku zabývají spíše pokročilými algoritmy z oblasti teorie automatického řízení pro ovládání inteligentních regulátorů a robotů, než aplikací kybernetiky informatice. Lze předpokládat, že užší spojení kybernetiky a informatiky nastane v budoucnosti, jednak v důsledku tlaku na používání vyšších forem řízení v automatizovaných informačních systémech (adaptivní řízení, optimální řízení, modelování a simulace v oblasti predikce řízení firem apod.) a jednak v důsledku kvalitnější počítačové podpory strategického rozhodování vrcholového řízení firem ze strany manažerských informačních systémů.

Česká společnost pro kybernetiku a informatiku (www.cski.cz) se o toto vzájemné lepší propojení dlouhodobě snaží.

Poznámka: Prof. N. Wiener a Česko

Při jubilejním vzpomínání na zakladatele kybernetiky je příhodné připomenout jeho vztah k Česku, resp. k prvnímu prezidentovi ČSR T. G. Masarykovi.

Dlouho se mělo za to, že prof. N. Wiener navštívil naši republiku a město Praha jen jednou, a to v roce 1960 na cestě do Moskvy, kam byl pozván akademikem Bergem, tehdejším velkým propagátorem kybernetiky, k přednáškám o kybernetice.

Teprve po pádu železné opony, kdy bylo možno získat různé podrobnější informace i ze života prof. N. Wienera [4], se ukázalo, že v roce 1902 navštívil jeho otce Leo Wienera⁴ Tomáš Garigue Masaryk, při svém pobytu v USA, seznámil se s ním a několik dní u rodiny Wienerů bydlel. Leo Wiener napsal o T. G. Masarykovi vůbec první článek, který kdy o T. G. Masarykovi vyšel v americkém tisku. Proto také v roce 1932, když prof. Wiener pobýval v Evropě (zejména v Cambridge a Göttingen), prof. N. Wiener prezidenta Masaryka osobně navštívil na zámku v Lánech.

³ Autor tohoto textu na jedné konferenci o informačních systémech při svém vystoupení použil tvrzení, že počítač je výpočetní automat. V diskusi byl upozorněn jedním „Velkým Informatikem“, aby se nepletl. Počítač prý nemá s automatem nic společného. Počítač je počítač a automat je něco jiného! Ukazuje se, že nebylo asi vhodné upustit od dřívějšího sousloví „samočinný počítač“ uvážíme-li, že slovo automat vzniklo z řeckého - αυτόματός [autómátós] = samohybný, sám o sobě jednající.

⁴ Leo Wiener, který se vystěhoval do USA z polského Bialstoku, zde působil postupně na několika amerických univerzitách jako profesor slovanských jazyků.

Poděkování

Autor děkuje kulturnímu oddělení velvyslanectví USA v Praze na pomoc při získání fotografie hrobu manželů Wienerových, která zatím nebyla publikována v tuzemském odborném tisku.

Literatura:

- 1 Wiener, N.: Kybernetika neboli řízení a sdělování v živých organismech a strojích. SNTL (Edice Teoretická knižnice inženýra) Praha 1960
- 2 Romportl J.: Kapitoly z historie kybernetiky. Západočeská univerzita Plzeň 2013
- 3 On-line: http://cs.wikipedia.org/wiki/Norbert_Wiener
- 4 Lebrová, D.: Norbert Wiener, matematik, zakladatel kybernetiky
Dostupné on-line: <http://www.pozitivni-noviny.cz/cz/clanek-2009030068>
- 5 Seymour-Smith, M.: 100 knih, které otřásl světem. Knižní klub Praha 2002
- 6 Poletajev, A. I.: Kybernetika. SNTL Praha 1961
- 7 Sborník šedesát let kybernetiky (Kol. autorů). Akademické nakladatelství CERM Brno 2009

Náhrobní kámen na hrobě manželů Wienerových
(Burial: [Vittum Hill Cemetery](#), Sandwich, Carroll County NH, USA)

Je smutnou skutečností a nešťastnou náhodou fakt, že právě v roce, ve kterém jsme si připomněli 40. výročí našich konferencí, zemřel ten, který stál u jejich zrodu:

Vilém ČIMBURA

Náš kamarád Vilém Čimbura zemřel po dlouhé a těžké nemoci dne 26. srpna 2014 v Dubicku u Litovle ve věku nedožitých 67 let. Vilém se před léty se svou ženou do Dubicka přestěhoval z Ostravy, kde se také narodil.

Vilém po absolvování SVVŠ na Šmeralově ul. v Ostravě v roce 1964 byl přijat na Vysoké učení technické v Brně a věnoval se tam informačním technologiím. Po ukončení inženýrského studia na této vysoké škole se vrátil zpět do Ostravy a získal své první zaměstnání jako programátor ve Vědecko-výzkumném uhelném ústavu v Ostravě-Radvanicích. Věnoval se především programování nejrůznějších vědecko-technických výpočtů, které se realizovaly na počítačích ve výpočetním středisku Závod výpočetní techniky důlní společnosti OKR, později přejmenovaný na Automatizace řízení OKD. Na počátku 80. let se Vilém přesunul přímo do Automatizace řízení, kde pak pokračoval v práci, započaté ve Vědecko-výzkumném uhelném ústavu.

Již v roce 1975 se Vilém stal i autorem myšlenky organizovat v Ostravě pod patronací Komitétu aplikované kybernetiky Československé vědecko-technické společnosti (KAK ČSVTS) celostátní seminář Programování a stal se i předsedou přípravného výboru, organizujícího po dvě desetiletí tyto pravidelné semináře. Na organizaci tohoto velice úspěšného semináře se pak podíleli především jeho kolegové z již zmíněného Závodu výpočetní techniky OKR ale i dalších ostravských výpočetních středisek, především pak tehdejší Nové huti či Vítkovických železáren či Závodu automatizace a mechanizace OKR. Během dvaceti let, kdy tuto akci Vilém se svými spolupracovníky organizoval, se jí zúčastnilo více než 6000 převážně vysoce spokojených lidí z celé republiky.

Na počátku devadesátých let minulého století se organizace těchto seminářů ujaly ostravské vysoké školy Ostravská univerzita a Vysoká škola báňská - Technická univerzita a Vilém také změnil své pracovní působení a pracoval jako konzultant SAP ve firmě INIT. Tam ale již ke konci minulého století onemocněl a byla mu odstraněna jedna ledvina. Po dlouhé nemocenské Vilém odešel do předčasného důchodu. Po nějaké době pak krátce ještě programoval ve společnosti PIT Software, ale další vývoj nemoci mu jeho působení v této společnosti překazil a Vilém se dokonce odstěhoval se svou ženou do jejího rodiště, již dříve zmíněného Dubicka u Litovle na Moravě. Tam si koupili svůj rodinný dům a Vilém se věnoval jak jeho opravám, tak i péči o své dva vnuky – syny jeho jediné dcery.

Ke konci roku 2013 však u Viléma opět propukla další těžká choroba a krátce po ukončení prvního stádia léčby a návratu z Fakultní nemocnice v Olomouci Vilém skonal v kruhu své rodiny

My, bývalí členové přípravného výboru Programování a jeho kamarádi z několika ostravských výpočetních středisek, jsme se s Vilémem potkávali i v době jeho nemoci a vždy budeme na něho s úctou vzpomínat.

Čest jeho památce!

Takto měli možnost účastníci konferencí vídat
Viléma Čimburu za předsednickým stolem

Takto nám zůstane v paměti, když jsme ho naposled navštívili

Vyjádření editora na závěr almanachu

Jak bylo vysvětleno v několika předchozích příspěvcích, s ohledem na situaci, tento almanach doplňuje sérii sborníků konferencí o tvorbě softwaru na čtyřicet položek u příležitosti ukončení těchto konferencí po 40 letech.

Počet stran almanachu logicky neodpovídá rozsahu sborníků, který byl obvyklý u jednotlivých ročníků konferencí – přibližně 250, když v některých letech měly sborníky i 350 stran. Kompletní soubor sborníků, který bude předán Technickému muzeu v Brně, představuje komplet několika tisíců stran.

Při této příležitosti je potřeba připomenout posun v představách o náležitostech, významu a dopadu konferencí. Dnes běžně můžeme zaznamenat odborné konference, na které jsou účastníci zváni jak informacemi v odborných časopisech, tak zprávami na mezinárodní síti Internet. Nejčastěji je inzerováno nějaké nové, aktuální a potřebné téma, které je nosným motivem konference. Na konferenci přednesou zástupci převážně velkých nadnárodních firem svoje referáty, podpořené prezentacemi promítanými přes dataprojektor. Běžně dostanou účastníci při prezenci igelitovou tašku, ve které jsou firemní prospekty, drobné reklamní předměty spolu s aktualizovaným časovým programem konference. Účastníci vyslechnou přednášky. Někteří posluchači z předních řad si vyfotografují obsah zajímavých slajdů mobilem. Sborník referátů, byť alespoň vytvořený vytištěnými obsahy prezentací, je vzácnou výjimkou, v poslední době se objevují jen videa z vystoupení referujících na stránkách konference, ale v převážném počtu případů nejsou dnes ani prezentace po konferenci nikde zveřejněny. Příští, slíbený další ročník konference, se obvykle už nekoná, a napřesrok se již na konferenci zcela zapomene. Staré přísloví říká: Jiná doba, jiné zvyky.

Organizátoři 40 ročníků konferencí o tvorbě softwaru se domnívají, že 9 452 stran ve sbornících konferencí představuje trvalou historickou hodnotu a odkaz pro příští generace o situaci, která zachycuje problematiku vytváření programového vybavení při využívání počítačů v letech 1975 až 2014.